Reactie op Netspar rapport oktober 2026:

# *Kostentransparantie en -verantwoording bij het beheer van pensioengelden*

**Door Eric Veldpaus, directeur Institutional Benchmarking Institute**

## Kostentransparantie onder de Wtp vraagt om meer dan een kostencijfer

Nieuwe inzichten over kostentransparantie sluiten nauw aan bij de wijze waarop IBI sinds 2013 de uitvoeringskosten van 79 verschillende pensioenfondsen heeft gebenchmarkt. Daarbij staan niet de laagste kosten centraal, maar de vraag of kosten verklaarbaar en passend zijn en wat deelnemers daarvoor terugkrijgen.

Het rapport “Kostentransparantie en -verantwoording bij het beheer van pensioengelden” van Netspar (oktober 2026) bevat een duidelijke boodschap: meer kostentransparantie betekent niet automatisch meer inzicht. Kostencijfers krijgen pas betekenis wanneer zij in de juiste context worden geplaatst. Daarbij moet onder andere rekening worden gehouden met het beleggingsbeleid, het serviceniveau, de deelnemerspopulatie en de kenmerken van de pensioenregeling. Zonder die context bestaat het risico dat kostenverschillen verkeerd worden geïnterpreteerd. Daarmee raakt het rapport precies aan een uitgangspunt dat voor IBI Benchmarking al vanaf de start centraal staat.

Een pensioenfonds met hogere kosten is niet automatisch inefficiënt. En een fonds met lagere kosten presteert niet automatisch beter. De relevante vraag is waardoor kostenverschillen worden veroorzaakt en welke waarde deelnemers voor de gemaakte kosten ontvangen.

Het rapport spreekt in dit verband over **‘***value for money’*. Kosten moeten niet geïsoleerd worden beoordeeld.

> Benchmarking is geen ranglijst. Het gaat om de vraag of kosten verklaarbaar en passend zijn.

## Hoe IBI de kosten in context plaatst

*Pensioenbeheerkosten*

De uitgangspunten uit het rapport zijn in belangrijke mate al terug te vinden in de IBI-methodiek. Bij pensioenbeheer kijken we niet uitsluitend naar de kosten per deelnemer, maar plaatsen we deze in de context van onder andere schaal, deelnemerssamenstelling, het gekozen serviceniveau en de complexiteit van de pensioenregeling. Ook de mate waarin de uitvoering van de pensioenregeling is geautomatiseerd, is van invloed op de kosten. IBI maakt onderscheid tussen reguliere pensioen-beheerkosten, projectkosten voor de implementatie van de Wtp en investeringen in nieuwe of uitgebreidere dienstverlening, zoals keuzebegeleiding. Ook het aantal waardeoverdrachten heeft invloed op de kosten. De verdeling van algemene kosten over pensioenbeheer en vermogensbeheer kan de gepresenteerde kengetallen beïnvloeden. Een verschuiving kan relatief sterk doorwerken in de pensioenbeheerkosten per deelnemer, terwijl het effect op de vermogensbeheerkosten als percentage van het vermogen beperkt kan zijn. Daarom maakt IBI ook het aan vermogensbeheer toegerekende aandeel van de algemene kosten inzichtelijk.

*Vermogensbeheerkosten*
Bij vermogensbeheer worden kosten bezien in relatie tot de gemaakte beleggingskeuzes. Kostenverschillen kunnen onder meer samenhangen met de beleggingsmix, de keuze voor actief of passief beheer en beleggingen in illiquide categorieën. IBI berekent daarom benchmarkkosten: de referentiekosten op basis van de beleggings-mix van het pensioenfonds en de gemiddelde kosten binnen de peergroep. IBI beoordeelt de kosten in samenhang met de behaalde rendementen over één, vijf en tien jaar, het gevoerde beleggingsbeleid en het bijbehorende risico.

Benchmarkkosten: de door IBI berekende referentiekosten die passen bij de beleggingsmix van het pensioenfonds.

Dat sluit aan bij de wijze waarop IBI met peergroepen, kostendrijvers en profielinformatie probeert te voorkomen dat een eenvoudig gemiddelde of een ranglijst ten onrechte als oordeel over een pensioenfonds wordt gebruikt.

Met radargrafieken worden de profielen van vermogensbeheer en pensioenbeheer weergegeven. Radargrafieken maken zichtbaar hoe het profiel van een pensioenfonds zich verhoudt tot dat van de peergroep en het IBI-universum. Zo worden verschillen in kosten en onderliggende kenmerken in samenhang zichtbaar.

## Van rapporteren naar vergelijken en beoordelen

Daarbij is het nuttig onderscheid te maken tussen drie stappen:

1) Het rapporteren van kosten maakt zichtbaar wat een pensioenfonds heeft uitgegeven.
2) Een gedegen benchmark geeft vervolgens inzicht in hoe die kosten zich verhouden tot andere pensioenfondsen en waardoor verschillen worden veroorzaakt.
3) Pas daarna kan het bestuur beoordelen of de kosten passen bij de gemaakte beleidskeuzes en wat deelnemers daarvoor terugkrijgen. De IBI-rapportage ondersteunt het bestuur bij deze stappen: van kostencijfers naar verklaring en vervolgens naar een onderbouwd oordeel.

## Voorkom schijnvergelijkbaarheid

Pensioenuitvoerders kunnen op het eerste gezicht vergelijkbare kostencijfers presenteren, terwijl daar verschillende beleggingsstrategieën, deelnemersbestanden, serviceniveaus, etc. achter liggen. Het rapport introduceert hiervoor een treffend begrip: schijnvergelijkbaarheid.

Daarom is verdere standaardisatie van definities en benchmarkmethodieken belangrijk. Tegelijkertijd waarschuwt het rapport dat standaardisatie er niet toe mag leiden dat relevante verschillen tussen pensioenuitvoerders worden weggepoetst. Die verschillen moeten juist zichtbaar worden gemaakt en worden meegenomen bij de interpretatie van de cijfers.

## Wat verandert er onder de Wtp?

De Wtp voegt een nieuwe dimensie toe. Door de introductie van persoonlijke pensioenvermogens wordt steeds zichtbaarder welke kosten uiteindelijk door verschillende deelnemers of groepen deelnemers worden gedragen.

Het rapport maakt daarbij terecht onderscheid tussen de transparantievraag – welke kosten worden feitelijk aan deelnemers toegedeeld – en de evenwichtigheidsvraag – of de gekozen wijze van toedeling ook evenwichtig is.

IBI richt zich primair op het vergelijken en beoordelen van de totale uitvoeringskosten op fondsniveau. De toerekening van deze kosten aan individuele deelnemers of deelnemersgroepen valt vooralsnog buiten de scope van de benchmark.

De individuele kostentoedeling onder de Wtp is een ander vraagstuk dan het benchmarken van de totale kosten die een pensioenfonds maakt. Beide zijn belangrijk, maar moeten niet met elkaar worden verward.

Gedegen benchmarking: vergelijkbaar maken waar dat kan en verschillen verklaren waar dat moet.

## Samen met de sector naar Wtp-proof benchmarking

Het rapport constateert dat kostenbenchmarking in het nieuwe pensioenstelsel nog verder moet worden ontwikkeld. Bestaande benchmarks zijn veelal ontstaan onder het huidige stelsel en voor verschillende nieuwe Wtp-vraagstukken ontbreekt nog historisch vergelijkingsmateriaal.

IBI ziet daarin vooral een volgende ontwikkelfase. IBI wil samen met een klankbordgroep van pensioenfondsen onderzoeken welke aanpassingen in de benchmarkproducten nodig en wenselijk zijn voor de Wtp. Daarbij willen we behouden wat ook onder het nieuwe stelsel relevant blijft – gedegen vergelijking, kostendrijvers, peergroepen en context – en onze rapportages aanvullen waar de Wtp om nieuwe inzichten vraagt.

Het uitgangspunt blijft daarbij hetzelfde: niet méér cijfers, maar beter inzicht.

Amsterdam, 29 oktober 2026